

«Къарыуу тугъан журтума, халкъыма, сабийлериме сүймекликке алама»

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.

Казбек Валерьевич билдиргенча, шендио тюрлю-тюрлю сылтаула бла тохтап турган, неда банкрот халгъа жетген заводланы жангыртурга мурат барды. Сёзге, «КабБалк-Гипс» заводун акцияларыны иелери бла тубешиуле болгандыла. Нальчикде макаронла жарашдырган предпритияда сынау халда продукция чыгарылып башлаганды.

- КЪМР-де орта эсеп бла жылгъа 85-90 минг тонна ун сатылады, аны тышындан келтирмей, кесибизде будай тархан производствону жангыртуу магъаналыды, дегенди республиканы Башчысы эмда спирт заводлада башха продукция чыгарыуу ктурау жаны бла башламчылыкъла болгъанларын да чертгенди.

Туризм

Къыралны кесинде туризмге аслам эс бурулганы бла байламлы бу жаны бла соорула да кеп болгандыла. Казбек Кокков айтханыча, къонакъ юйле, тийишли инфраструктура Четтеде да ишленирилди. Битеу жумушла районда жашаганланы сейрлерге эсге алынып тамамланылыкъдыла. Анда бек аздан 200-300 адам солурча къонакъ юйле ишлетиу жаны бла онгла сюзюледиле.

Черек, Зольск районланы рекреация тийрелерин айныртуу муратла да бардыла. «Жылы- Сууда бек аздан минг адам солуялыкъды. Аны бла къалай хайырланмай къалырга жарайды?»,- дегенди ол.

Бюгонлюкде КЪМР-де орта эсеп бла миллион адам солуйду. Алай республиканы оюнуучу айтханыча, ала бир кюннег келип, табийгъатха къарап, кетип къаладыла. Ол а азды. Туристле бир вийкъ эм андан да кеп турурча этерге керекди. Энци эсни уа «Нальчик» куротну жангыртууга бурганды. Шахарны санитарийлеринде уа бир жолгъа 10 минг адам сыйынырга болукъду.

Казбек Кокков, туризмни айнытыуда гитче эм орта-

лыкъ бизнесни магъанасы уллу болгъанын чертип, предпринимательни тири болурга, башламчылыкъла этерге да чакыргъанды.

Таза суу

Зольск эм Бахсан суу ызланы болумларыны юслеринден да соргандыла. Бахсанда келишим жуукъюнде къабыл кёрюлюкю. Санкцияла кийрилгенлери бла байламлы бир-бир затлагъа багъала тюрленгендиле, къурулуш ишле да кечирек аны хатасындан башланадыла. Болсада бу жумушлагъа ахча бёлюнгенди.

Зольскда уа къурулуш ишлени жартысы битдирилгенди. Къалгъанын республиканы кесини къарыуу бла тамамлау жаны бла тинтиуле бардырыладыла.

Эл мюлк

Эл мюлкюню онгларны юсюнден сорууга жууаплай, Казбек Кокков аслам эсни мелиорацияга эмда хар гектардан алынган тирликини кёбейттиуге бурурга кереклисин чертгенди. «Терк жетген бахчачылыкны, жерчиликни айнытырга керекди. Республикада жангы культураланы сингдириу иш да бардырылады, сёз ючюн, голубиканы»,- дегенди ол.

Малчылыкны юсюнден айтханда уа, жер аз болгъанын эсге алып, ийнекледен эсе тууар малланы жайыу файдалы болгъанын чертгенди.

Жолла

Казбек Кокков жолланы болумларына хар заманда да баш магъана берилгенди айтханды. Бюгонлюкде Къулийланы Къайсыын, Шогенцуков, Ленин атлы проспекте жангыртылдыла, Къабарты орта тапландырылады, чыракъла салынадыла. 2023-2024 жылда уа Шогенов эм Головок атлы орамланы жангыртурга мурат барды. Дагыда магистральлагъа къошулган гитче орамланы болумларына да эс бурулукъду.

Уллу проектледен бири уа Кешоков орамны жангыртууду. Вольный Аулдан шахарга кирген жерде развязка куурагыра, алай

бла уа жолну кенгерттирге муратла бардыла. Идаров эм Къабарты орамлада темир жолланы кетериюню юсюнден сорууга жууаплай, ол асыры багъа болгъанын белгилегенди. Жаланда темир жол вокзалны Александровка жанына кёчюрюрге жарарыкъ эди. Болсада бу соруу сюзюленгелли, тинтилгелли турадыла, дегенди Казбек Валерьевич.

Иесиз итле

Нальчикни орамларында хауле итле кепден-кеп бола барганларыны, бу соруу кеп кере сюзюлюп, алай болум тюрленмегенини юсюнден да айтылганды. Казбек Кокков бу кемчиликни жаланда приют ишлеп тамамларга онг болгъанын чертгенди. Аны къурулушуна ахча бёлюнгенди, анда уа итле турурча, алагъа керекли операцияла бардырылурча мадарла къураллыкъдыла.

Солуу

Журналисте Казбек Кокков къуруда иш юсюнде болгъанын, вийкыны ичнде жыйылыула, тубешиуле бардыргандан сора да, шабат эм ийых юнледе районлагъа инспекцияла бла барганын айтты, солугъан а къачан этесиз, къарыуу къайдан аласыз, деп соргандыла. - Ата юйюме барсам, районлада адамла бла ушакъла этсем, республиканы сейир табийгъатын кёрсем солуйма. Тыш къыраллагъа сейирим жокъду. Бизни таулагъа ала жетмейдиле. Къарыуу уа сүймекликде алама - туугъан журтума, халкъыма, сабийлериме, дегенди ол.

Тубешиуде соруула энтта кеп болгандыла. Ол санда «Нальчик» аэропортну жангыртургу, рейсле къошулуу, Бир къырал экзамени кезиюнюде школчулагъа асыры къаты басулулукъ этилгенени, ёксозлени жашау журтла бла жалчытуу, оюлурга къоркъуулу юйледе жашаганланы кёчюрююню, медицинаны айнытыу юслеринден эм башхала.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ЗАМАН

1959 жылда Блаев рудникте ишке кире туруп, инженерни къулулугъу бош тойюл эди, аны чачдырылычуну болушлукъчусуна аладыла. Жарым жылдан а тау мастерге, ызы бла уа жангы техниканы бёлюмюне тамата инженерге саладыла. 1964 жылда уа комбинатны оюнуучулары анга жокъ ташыган канат жолланы цехине башчылыкъ этерге буюрадыла. Ол а производствону къыйын участкаларындан бири болганды, кеси да ишге тыйгычла салыу бла белгили. Бахсан аузуда теркерк болуучу къаты желле, артыкъда кюз артында бла къышда, канат ызланы бла жоклюк вагончукланы асыры чайпалтхандан, ала бирде чыдаалмай юзюлюк окуна кетгендиле. Сора ишни тохтагырга тиюшгенди, ол а производствону саулай да тыйганды. Блаев аны къолунда ишлегенле бла бирге ма аллай чырмаула не къадар аз болурча этерге кюрешгенди.

1967 жылда Борис Хагуцирович «Молибден» рудникни баш инженерине салынады. Анга тау ишлени ктурау, керекли затла бла жалчытуу бла байламлы къыйын эм жууаплы борчланы толтурурга тиюшгенди. Бираздан а Москваны тау институтуна аспирантурага киреди. Ол заманда аны къурулуш бёлюмюню баш инженерини къулулугъуна кёчюредиле, ызы бла уа комбинатны техника бёлюмюню таматасына саладыла.

Ол кезиуде Търныауузгъа тыш къыралладан тау производство ишн къурулушуна къараргъа, юлгю алырга кепле келгендиле. 1973 жылда комбинатда биринчи совет-америкалы симпозиум этеди. Анда магъаданлы къазыну, жарашдырыуу, къурч хазырлау амаллары сюзюлгендиле. Андан сора уа «Амах» корпорацияны «Клаймекс» компаниясы россейли специалистлени АБШ-гъа тюрсюлюю металлургияга аталган экинчи симпозиумга чакыргъанды. Ары

баргъанланы къауумунда Борис Блаев да болганды. 1976 жылда ол, жер тюрюнде ишлеге аталган дисертациясын жетишимли къоруулап, техника илмула кандидатты болады. Экинчи жыл апрельде уа анга усталыгынын алышындырырга тошеди: аны «Каб-

Борис Хагуцировични комбинатха къайтардыла эмда баш инженерни къулулугъуна саладыла. Бир жыл да озгъуну уа ол генеральни директор болады. Халны хар жаны бла тынгалы тинтип, СССР-ни Министрлерини Советине, КПСС-ни Ара Комитетине,

сабий мектеби, 310 ундуругъу бла болница, спорт объекте, комбинатны ишчилерине бла Търныауузуун урунганларына солуу юйле, башха социал - культура объекте да ишленгендиле. Комбинатда кенгерге, айны баргъанды. Анда бир жылгъа 7,5-9 миллион тонна магъадан

саны» деген ат аталганды. Борис Хагуцирович этгеним болады деп тохтап къалгъанладан тойюл эди, дайым да жангы амалла излегенлей турганды. Анга директор-новатор деп бошдан айтагъандыла. Аны битеу акъылы, жангычылыклары комбинатны ишчилерини, саулай да търныауузууланы жашауларын ырахатлы, монглу, сейир этиуге бурулгандыла. Ол магъаданчылыны шахарыны аты битеу къыралагъа айтыла суйгенди. Кёбюсюнде ма аны хайырландырылган «Басхан» эмда «Геолог» спорт-саулулукъландыруу комплексиле ишлеп башлагъандыла.

КЪМР-ни 100-жылпыгына

Аны жашауу Търныауузуу эмда комбинатны къадарлары бла бир эди

Търныауузуу вольфрам-молибден комбинатныны директорларыны араларында Борис Хагуцирович Блаевни къыйыны артыкъда уллууду десек, ётюрюк болмаз. Ол анга башчылыкъ этген онеки жылны ичинде производствону кибики, магъаданчылыны шахарын да айнытыу жаны бла алгын таматаладан эсе кеп зат этерге жетишгенди. Аны жашауу комбинатны къадары бла къаты байлашханды.

балпромстрой» трестни таматасыны Търныауузда къурулуш жаны бла орунбасарына салгандыла. Бу ишни тынгалы билир ючюн, ол Къабарты-Малкъар къырал университетни тийишли бёлюмюне да окуругъа киреди.

Жетишинчи жылланы жууланы башы комбинатны алуусуз кюч ала баргъан кезиуу эди. Аны себепли Блаевха да кеп жумуш чыкъганды. Биринчи ишленирик объектлени тизмесине 146-сы киргенди, ол санда байыкъландыруучу фабриканы флотация бёлюмю, ташны кеси аллында ууау-тутуу корпусу, 800-метрлик конвейер, жоюзюучу насос станция эм башхала. Ктурулуш ишле терк да, тынгалы да барыу ючюн энчи штабда къурулганды. Трестни таматасы Виктор Иванович Поповичта бла аны орунбасары Борис Блаевха кеп заманы Търныаууздан чыкмай ишлеге тиюшгенди.

Комбинатны объектерини къурулушлары къыстау баргъандыла, алай магъаданлы къазыну, аны жарашдырыуу жаны бла ишле арха къалгъандыла. Ол заманда республиканы оюнуучулары

Тюрсюлюю металлургияны министрствосуна оюмун жазды, жангы техника, ишчилеге бла алыны юйюрлерине къошакъ журтла, социал-культура объекте да керек болганларын билдиреди. Ол жумушла Москвада кенгешде сюзюлдиле. Арта предпритиягъа жерни башында бла тюрюнде къазыу ишле бардырырга техника жиберилгенди, жашау журтланы санына да къошула барганды. 1982 жылдан 1992 жылгъа дери Търныауузда жыл сайын 27-30 минг квадрат метр фатар хайырланылурга берилгенди. Андан сора да, эки орта школ, Искустволаны

къазылганды. Директору башламчылыкы бла республиканы электротурэнергикасын айнытыуга да иги кесек ахча ётдюрюлгенди. Борис Хагуцировични ол къыйыны эсленмей къалмагъанды. Ол «Сыйлыкыны Белгиси», Кызыл Байракны орденлери, «За трудовое отличие» майдал бла да сауғаланганды. Аны Търныауузуун шахар советини депутатына юч кере айыргъандыла, ол КПСС-ни XXVII съедине да къатышханды. 1989 жылда СССР-ни халкъ депутаты болганды, СССР-ни Баш Советине да киргенди. Анга «Элбрус районну сыйлы ин-

жашауу журтла жетишмегенлери ючюн ол Търныауузууну къатында бош тургъан кенг ёзенде дагыда бир шахарчыкъ сюереге, анга троллейбус ыз да тартырга мурат этгенди. Аны дагыда бир умуду болганды - Шхайты таула Европада бек бийик стадион ишлерге эмда анга канат жол тартырга.

Аладан бири окуна толмай къаллыкъ тойюл эди, комбинат чачылмай къалса, вольфрам-молибден продукциясын, алгыныча, кеп ёлчемледе чыгарса, алгыныча, уллу ахча да тиюшорсе. Алай жашау башха тюрлю оюу этгенди... Арт жылда Борис Хагуцирович ол тизуу жылдан артыкъ къуллукъ этип тургъан комбинат энтта акъланыр деген умудта жашагъанды. Алай болурча онгла да чыгъа тургандыла; инвесторла изленгендиле, республиканы правительствосу, тийишли адамла кенгешле бардыргандыла тургандыла, проектле сюзюлгендиле. Къыралла, республикагъа да бу магъаналы производствону жангыртуу мадарлары бюгон да этиле турадыла. Иш жеринден теберге, аны бла байламлы этилген муратла да толурга ушайдыла. Алай - Блаевсиз. Ол комбинатны къолайлы келир заманын кёрлюк тойюлдо.

ТЕКУЛАНЫ Хауа хазырлагъанды.

Проект

Иш бла жалчытханлагъа - къыралан болушлукъ

РФ-ни Правительствосуну бегимини чеклеринде отуз жыллары толмаган жаш адамлагъа урунурга болушхан компанияла эм энчи предпринимательге къыралдан субсидия бериллики. Аны Социал страхованияны фонду телерикиди.

Ахча заявка этилгенден сора тюрюней иш бла жалчытхан субъектеге жибериллики. Аны бла бирге сагынылган Фонд компанияны болумун тинтирикди, ол санда алты айны ичинде анда нечча адам ишленгенлерин да билликиди.

Субсидияны была алырга болукъдыла: отуз жыллары толмаган ишсизле; сауулуклары бла байламлы чекленген онглары болганла; аскерде къуллукъ этгенлеринден сора төрт айны неча андан асламны ишке киралмагъанла; орта неча бийик билим алмаганла; билим алгъанларына шагытылыкъ къагъыт берилгенден сора төрт эм андан асламны урунурга онг тапмагъанла; тутмакъдан чыкъгъанла; ата-аналары неча башха къарар адалары болмагъанла; акъылбалыкъ болмагъанланы ишлери жаны бла комссияда эсепде турганла; акъылбалыкъ болмаган сабийилеге карагъанла эм Урунуу, иш бла жалчытуу эмда социал къоруулауун арасында быыйл биринчи январьдан бери эсепде тургъанла.

Субсидияны сагынылган арада бийыл биринчи январьдан бери эсепде тургъан жаш адамла ючюн алырга жарайды. Ахча жашау этерге жараулу юч айныкъны ёлчемге тутады. Анга район коэффицентине, страховкагъа эм ишге алган адам санына кере да къошулукъду. Алай бла биревлен ючюн 50 минг сом алырга болукъду. Ол организациягъа юч кесеке бёлюнуп телерикиди: биринчиси - бир, экинчиси - юч эм ючюнчюсю алты айдан.

Субсидияны алыр ючюн иш бла жалчытхан адам Бир цифралы платформада иш эм урунуу жаны бла «Росформе иш» бёлюмде заявка берирге эм къаллай кадрла керек болганларын билдирирге керекди. Жаш адамны ишге алгъандан сора уа аны даныйлерин къырал информация система бла Социал страхованияны фондуна жиберирге тийишлиди.

Сагынылган тематика бла байламлы бир тюрлю соруу болган КЪМР-ни Урунуу эмда социал къоруулау министрствосунуа бу телефон номерлерге сёшшип билриге болукъду: 42-01-49; 42-19-05; 42-27-54.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

САЙЛАУ

Намысларын бийикде тутханла

Кеп болмай Нальчикде «Жылыны юйюрю-2022» битеуросей конкурсу эсеплери чыгарылгандыла. Аны «Алтын юйюр» деген кесегинде Бабуентгендэн Къубадийлары хорлагъандыла. Аны юсюнден бизге Черек муниципал районну администрациясыны прес-службаасындан билдиргендиле. Къубадийлары Мухарбий бла Назабат, бир бири ангылап, къошуу-тириге да юлгю бола жашагъанлы 52 жыл толганды. Ала сабийлерин - Мадинаны, Лейланы, Нурбекни, Ма-

ратны, Муратны, Хыйсаны - бир затдан керекли этмегендиле, ариуу чыгылыкълы эм биллими адамла болуп ёсер ючюн къолларындан келгенни аймагъандыла. Сабийлени хар бири да хунерлерине кере урунадыла эм эллиеринден намыс кере жашайдыла. Къубадийлары ачыкъ, жамауат ишге эм элли аныууна да тири къатышхан юйюрча белгилдиле. Аланы махтаугъа тийишли энчи шартлары кепдоле. Сёз ючюн, бир бири суйген, ангылагъан, болушхан, жап-

саргъан, баям, кеп юйюрледе болмаз. Бюгонлюкде Мухарбийни бла Назабатны оналты туудуклары барды. Ала да иш келлю эм жетишимли адамладыла. Бош заманлары хазна болмагъанына да къарамай, къарт аппаларын бла ынналарын терк-терк жокълайдыла, байрамлагъа, къууанчлагъа жыйыладыла. Къартла юйретген тюз жолну барырга кюрешдиле эм не кезиуде да намысларын тас этмеуге къатыдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

СЕБЕПЛИК

Жангы амалла, къыйматлы мадарла

РФ-ни Жарыкъландыруу министрствосу бла этилген келишимни чеклеринде республикагъа Федерал бюджетден «Билим беруу» миллет проектти бардырырга субсидияла берилгендиле. Ол санда «Бюгонню школ» миллет проектте кере республиканы шахарларында бла элдеринде орналган 37 школда «Точка роста» ара ачаргъа онг табылганды. Анга 58,04 миллион сом бёлюнюрюкдю, дейди КЪМР-ни жарыкъландыруу эмда илму министры Анзор Езаов.

Министр айтханыча, арала ачылыккъ мектепледе конкурсла бардырылап, цифралы лабораторияла да къураллыкъдыла. Анга да 33,6 миллион сомгъа келишим этилгенди. Андан сора да, бийыл миллет

Жуукъ заманда тендерни эсеплери чыгарылгандан сора, 24,4 миллион сомгъа ноутбукла бла кеп функциялы устройстволар алынырыкъдыла.

Бизни корр.

Тёгерек стол

Илму бла байламлыкъланы кючлендириуно дурус кёргендиле

Къабарты-Малкъарны къырал аграр университетинде «Къумалы малчылыкны айнытыуу эмда юй къанатлыланы жайыуу амаллары» деген «тёгерек стол» ётгенди. Аны КЪМКЪАУ, регионну Эл мюлк министрствосу, Ставропольну къырал аграр университети, Россейни илмула академиясыны республикада илму арасы бардыргандыла.

Жыйылыугъа жарыкъландыруу эмда илму министр Анзор Езаов да къатышханды, деп билдиргендиле вуздан. Ал сезюнде Анзор Климшвиевич, бу университетде зоотехния школ эрттеден бери да къыйматлы ишлегенди белгилеп, жыйылыуда бу сфераны эмда аны бла байламлы илму айнытыуу къыйматлы амаллары туура этиллигине ишкесиз болганын чертгенди.

КЪМКЪАУ-ну ректору Аслан Апажоев а бу тема бизни къыралны аш-азыкъ жаны бла къоркъуусулугъун жалчытууда да энчи магъананы тухтанын белгилегенди. «ООН-ну Аш-азыкъ жаны бла эл мюлк организациясыны билдирюнюне кере саулай дуняда юй къанатлы этни эмда жумуртхаланы хайырлануу жыл сайын юч процентке ёседи. Россейде да болум алайды», - дегенди ол.

РАН-ны академиги Владимир Фисинин бу бёлюню айнытыуда бегирекде ма бу затлагъа эс бурурга кереклисин туура этгенди: бизни къыралда селекция-генетика арада эмда БАВ-ла (витаминале, вакцинала, пробиотики, аминокислоты), микроэлементле... чыгаргъан заводла къу-

генде, ишни информация эмда методика бла жалчытуу къаллай магъана тухтанын билдиргенди. Ол оюм этгенге кере, аграр вузла бла байламлыкъла жюрютюу алай мюлкюге бу жаны бла себеплик этирикди.

Россейни къыбыла жанында эм уллу агропротомышленностъ предпритияладан бирине «Велес-Агро» саналады да, анда иш къалай баргъаныны юсюнден аны ветеринар врачы Вероника Дьякова хаярлагъанды. Ол предпритияда производствода битеу иш аллындан ахырына дери кесинде бардырылады: гурт салыу, тауукъ балаланы ёсдюрюу, аланы багъуу, эт, андан къыйма, полуфабрикатла чыгарыу - ала бары да бир жерде этиледиле. Комби-кормланы да «Велес-Агро» кеси жарашдырады. Вероника Дьякова айтханга кере, иш алай къурагъаны себепли производствогъа, продукцияны качественосуна да бек тынгалы контроль этиледиле.

Жыйылыуу тематикасына кере дагыда талай алим сёлешгенди. Былай продукция чыгарыуу бла кюрешген предпритияла, билим беруу эмда илму учреждениела бла байламлыкъла ишлеселе, ол бу бёлюмю андан да ары айнытырга себеплик этирин «тёгерек столгъа» къатышханла бары да белгилегендиле.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Билим
Акбайланы Динара Кенделенде 2-чи номерли орта школну бошагандан сора, Искусстволаны Шимал-Кавказ кырал институтуна киргенди, культурология жаны бла билим алганды. Урунуу жолун а 20 жыл мындан алгач сабий садда музыкадан устас болуп башлаганды. Андан кеп да турмай тууган элини 3-чю номерли мектебинде ишлеп тебирегенди. Бусагьатда ол 2-8-чи клас-сланы окуучуларына музыкадан дерсле береди, талай жылны 1-чи номерли школну директоруну юйретуу иш жаны бла орунбасарыны кьуллугун толтурады.

Ариулукьга музыканы юсю бла тьшюндюре

Музыка жаны бла билим беруу бююнча бек бир заманда да керек болмаганды, – дейди устас. Бусагьатда сабийле дунияны жаны болмагьан техниканы юсю бла таньидыла, тин хазнаны юсюнден а сагьышланмадыла. Музыканы уа инсанны ич дуниясын теренинден ачыкьларгьа онгу, аны келюне, сезимлерине жетерча кючю барды. Аны юсю бла сабийни кьатында адамланы ангьларгьа, буреуно жарсыууна кьайгырыргьа, ариу ниетликке, тауушланы болушлуклары бла художестволу сыфатны кьураргьа юйретирге боллукьду. Ол музыкада атламларын не кьадаар алгьа этсе, жырларгьа юйренсе, кесин тегерегиндеги болумгьа ол кьадаар

ир жашырынлыкьланы дуниясына эшикдени ачады. Юйретуу программаны ол хар сабийни сейирлерин эсге ала, аланы хар бири да фахмуларын ачыкьларча мурдор жарашдыра, ала жангьада энчи бир затка юйренип кьалмай, кеп тюрлю билимни бирге жыйышдыра билерлерине кьайгыра кьурайды. Аны хайырындан сохталары кеслерин башха-башха жерледе сынайдыла, не тюрлю болумда да чыныгьу-лукьну амалларына тьшюнедиле. Ол мурат бла дерсле экиге юлешти

Кенделенни 1-чи номерли школну директору Диналаны Тамара Аминовна, Акбайланы Динараны юсюнден айта, ол билимни, сынамылы, сабийни фахмусун ачыкьларча битеу керекли онгланы кьураялган устас болгьанын белгилейди. «Ол хунерли сабийлени излейди, ала артда, кьошакь дерследе айны, музыка искусствода жерлерин табадыла. Андан тышында, юйретуу ишге инновациялы амалланы сингиреди, аны башламчылыгьы бла мектепде кеп тюрлю ишле кьурааладыла», – дейди. Динара Назировна ариу тилли, адамла бла байламлыкьла тохташдыра билген, жууаплылыкьны сезген, огьурлу инсанды. Сабийле, ата-анала бла арасы игиди. Аллай устазла школланы тутуругьудула.

Анатолий ТЕМИРОВ.

недилье: музыка эм ритмика, ала айырып берилгенликке, байламлы болгьанлары англатьлынады. – Сайлагьан усталыгьынг жашауда эм сюйген ишинг болса, игиди, – дейди Динара Назировна. – Тутхан жумушунг насып келтире эсе, ол жетишимни жартысыды, аны тамамлагьанынга саугьа уа – сабийлени жылтырагьан кезчюклери, кюлгенлери, ахчы керюмдюлерери. Алай бла кьошакь билим беруу юйретууно, окуучуну айнтыруу эм билимдин есдюрююно бирикдирген амал болгьанына тьшюннгемле. Сохталарыбыз элде бардырылган байрамлада, республикалы конкурслада да жырларгьа сюедиле.

Келишим Кьудурет ючюн кьайгыра

Кеп болмай РФ-ни экономиканы айнтыу эм табийгьат байлыкьла эмда экология министрлерини орунбасарлары Сергей Назаров бла Сергей Ястребов, «Кавказ. РФ» компанияны таматасы Хасан Тимижев эм «Эльбрус» миллет паркны директоруну кьуллугун толтурган Чочайланы Малик «Эльбрус» энчи экономика зонаны (ОЗЗ) миллет паркга заран жетдирмей айнтыуно юсюнден келишимге кьол салгьандыла. Келишимни магьанасы – бирге кьыйматлы амалла излергеде, ол санда энчи экономика зонада ишлени байламлыкьда бардырыргьады. Андан сора да, бир бирге билдириуле, эсгертиуле этиликдиле эм чыкьган проблемаланы тамамларча ишчи кьауумла кьураллыкьдыла, дегендиле «Кавказ. РФ» биригиуно пресс-службасындан. Сергей Назаров айтханнга кере, «Эльбрус» тау-лыжа курортха энчи экономика зона даража берилгени саулай республиканы айнтыугьа да хайырлыды. Ол регионну

социал-экономика жаны бла магьаналы бөлүмлеринден бирине эрттеден бери саналып келеди, кьыйматлы болгьанлай да кьалады. Болсада Эльбрус тамаша табийгьаты бла да белгиледи. Ол себепден специалистле бла кенгешмей мында бир тюрлю иш бардырыргьа жарарыкь туюйлдо. «Эльбрус» энчи сакьланган зона 2011 жылда кьуралгьанды. Анга турист-рекреация комплекс

киреди. Курортта кьыралда эм бийикде орналган юч гондол канатка ишлейди. Тау лыжалада уа ноябрьни ахырындан башлап июнь айгьа дери учаргьа онг барды. Келир заманны юсюнден айтханда, 2030 жылгьа дери 47 километрге тау-лыжа трасса эм 14 канат жол ишлениркидле. Алай бла туристлени санын 1,12 миллионнга жетдирге онг табыллыкьды. **Бизни корр.**

Талпыныу Айныргьа итине

Бююнлюкте жашау болумла тюрлене, аслам зат өзгерип, тюлене алгьан усталыгьынг шендогьу заманнга келишмей кьалгьанын сынай, кере баргьан кезиюду. Кеплеге ишлерин алышындырыргьа, баш, юйюр кечиндириуно бирси амалларын излерге тьшюк да кьалады. Башхача айтсагьа, жалаанда бир угьай, талай усталыгьы болса, неда кьолу бла атери эте билсе, тьоз боллугьуна ийнанганла асламдыла. Аладан бириди Бечелланы Альфия. Ол юч сабийни анасы болгьанына да кьарамай, «Усталыкь» окуу араны курсун тауусуп, бу кюнледе кьызыл

диплом бла саугьалангьанды. Аны республикада аллай ара болгьаныны, кесине башха усталыкь алыргьа онг чыгьарыгьыны юсюнден хапары да жокь эди. Бир кюн Интернетни ачханьында кергенди ары конкурс болгьанын эмда массаж этиучюлеге бла медсестралагьа жыйырмашар адам алыргьа конкурс барлыгьын. Ызы бла арагьа кирирге келленеди. Конкурсада жетишимли болуп, аны хайыры бла окуугьа киреди. Ууакь сабийлери болгьан тишируу есдюргенлерине биринчи медицина болушлукь керек болса, буреуно излей тургьунчу, кеси кьурааллыгьына кьууанады

бююнлюкте. Аны бла бирге уа медсестра болуп ишлерге онг чыкьгьаныны, уколланы этерге, капельница сала билгенине да. Эндиге дери уа Альфия Нальчикде педагогика колледжини социал ишчилени хазырлагьан бөлүмю жетишимли тауусуп, андан сора да, ол ызда билимни КьМКЬУ-да есдюргенди. Бу жаны бла ишлеп да тургьанды. Ол дагьыда бахчачылыкьны сюеди. Анда тахта кетелден сора да, гюлле есдюредди. Аны тынгылы терек бахчасына да кепле сюйюнедиле. Сабийлерин да болушудра, иш юсюнде чыныгьыргьа юйретеди. **ТРАМЛАНЫ Зухура.**

Даражалы эришиуледен – майдалла бла

Элбрус районда «Барс-Тырнаууз» спорт клуб ачылгьанылы талай жыл озгьанды. Анда башха-башха жыл санлы жашчыкьла бла кьызчыкьла жаруу этедиле. Ала, сынамылы тренерле Этезланы Владимирни бла Арсен Губашевни башчылыкьларында юйрени, тюрлю-тюрлю эришиулеге да кьатышдыла, жетишимлери бла да кьууандырадыла. Алгьаракьыла Ставропольда вестистево каратеден крайны чемпионаты бла биринчили-

ги бардырылгьандыла. Анда эм Россейни Жигити Владимир Чепракову хурметине кьуралгьан эришиуде клубну спортчулары тогьуз майдал кьытхандыла. Кеслерни жыл сан эм ауурлукь кьауумларында Ангелина Лазаренко бла Эльмира Кязимова хорлагьандыла, экинчи жерлеге Этезланы Владимир, Амир Салихов, Эфендиланы Муслим, Жолаланы Аиша чыкьгьандыла. Жолаланы Алий бла Салим Салихов а ючюнчюле болгьандыла.

Спортчула Нальчикде каратени кюкушинкай тюрлюсюнден Россейни чемпионатыны эки кере кюмош призьеру, халкьла аралы турнири кюмош призьеру Кьалабекланы Исмайланы хурметине бардырылган эришиуде да алчылагьа кьошулгьандыла – Артём Боевце, Этезланы Тамерлан бла Жолаланы Сафия доммакь майдалланы кьытхандыла. **Анатолий ТАЛАЕВ. СУРАТДА:** «Барс-Тырнаууз» клубну спортчулары.

Ангыпатыу

Кьошакь балла кимлеге берилдикдиле

Энди вузла волонтерлукь иш бла тири кюрешген школчулагьа, ала окуугьа кире туруп, аны ючюн кьошакь балла берилдикдиле. Бийик окуу юйлеге алыу кампания ишин башлагьанлай, аны юсюнден аланы энчи онлайн-каталоглары да белгиленгенди, алада уа кьошакь балланы юслеринден информация жыйышдырылгьанды. Хар билим берген махкемени карточкасында волонтер сагьатла кьалай саналгьанлары, ала ючюн балланы кьалай берилгенлери да толусунай ангьлатылады. ДОБРО. РФ платформа бла хайырланганлагьа, сөз ючюн, вузланы асламысында жалаанда электрон китапчыкьны белгиле кьойса, неда кесини ID-син айтса, огьесе аланы распечаткаларын келтирсе – ол тамамды. Сагьынылган платформа бла хайырлангьаны «Госуслуги» приложение бла байламлыгы бар эсе уа, ол кесини документлери окуу юйге «Поступай в вузы онлайн» деген сервисден жиберсе, аны волонтер сагьатларыны юсюнден информация ары кеси алына барып кьваллыкьды. Бу сервис жалаанда быйыл окуугьа киренгеле угьай, школланы 2023 жылда тауусурукьлагьа да магьаналыды. Нек дегенде вузла абитуриентлени алыкьа документлери ары бергичи юч аны ичинде болган волонтер сынамларын аладыла эсепге, балланы ол кезию ючюн кьошадьыла. **МОКЬАЛАНЫ Зухура.**

Хунерлилик

Атламлары умутландырадыла

Сабийни фахмулу-лукьну гитчелигинден окууна ангьлашынады. Улбашланы Болат да аллайладан бириди деп айтыргьа боллукьду. Ол 2012 жылда Улбашланы Азаматны бла Асиятны юйюрлеринде туугьанды. Бусагьатда Нальчик шахарны 9-чу номерли школунда окуйду, фортепианода согууп беш жылдан бери кюрешеди. Аны ючюнчю номерли Сабий музыкалы школну устазы Людмила Хатуева юйретеди. Болатны фортепианода согаргьа юйренирге атасы элтен эди. Азамат кеси врачды,

аны себепли адамны саулугьуна хайыры затлаан ангьлауу уллуду. Сөз ючюн, фортепиано мыйыны эки кесегини да бирча иги ишлеуоне себеплик этеди. Болатны чыгьармачылыкь жолу 2017 жылдан башлангьанды дерге боллукьду: ол жый «Кюн шахар» сабий академияны «Искорки» ансамблине тьшюнди. Анда «Ансамблде тири чыгьармачылыкь иши ючюн» деген грамота бла саугьалангьанды. 2019 жылда «Лазурная волна – Сочи 2019» деген халкьла аралы музыкалы чемпионатда «Эстрадное пение» номинацияда биринчи жерни алгьанды. Арт эки жылда да Болат бу конкурсун алтын майдалларына тийишли болгьанды. 2019 жылда ноябрьде Нальчик шахарда этген «Созвездие дружбы» халкьла аралы конкурсда «Эстрадалы жырчы» номинацияда экинчи жерни алгьанды. Ызы бла сабий чыгьармачылыкьны Грозный шахарда бардырылган «Фахмулулагьа жол – 2021» халкьла аралы фестиваль-конкурсунда кьатышханды. Анда фортепиано (соло) согуу жаны бла диплом кьоллу болгьанды. 2022 жылны февраль айында уа Болат Софья Яганова бла бирге, фортепианода сокьган ансамблде, «Кьабарты-Малкьар – шьухлукьну жагьасы» деген алтынчы регион фестивалыда гитче жыл санлыланы кьауумунда «Музыка инструментледе согуу» деген номи-

нацияда 1-чи даражалы дипломну алгьандыла. Дагьыда ол жыл апрель айда дистанция халда этген «Весенняя капель» деген экинчи халкьла аралы конкурс фестивалыда Софья бла бирге 9-10-жыллыкьланы кьауумунда «Инструментальный жанр – фортелиано» номинацияда гран-при алгьандыла. 2022 жылны май айында уа Ставрополь крайда сабий музыкалы школланы эм сабий искусстволу школланы араларында бардырылган регион конкурсда Улбашланы Болат бла Софья Яганова лауреатланы 1-чи даражалы дипломларына тийишли болгьандыла. Болат дагьыда юзерге юйренеди, дзюдогьа, компьютер технологияла курслагьа жоруйдо, тау лыжалада, скейтбордда, роликкеде да учаргьа сюеди. **ДОДУЛАНЫ Мадина.**

Кьоркьуусузлукь

Жай кезию зауукьлу етерча

Сабийлени жай солулары бир тюрлю жарсыууз етер ючюн, латийишли бөлүмлерини келечилери бу жумушха энчи магьана береди. герьледе бла базалада тинту-профилактика ишле бардырылады. РФ-ни МЧС-ини КьМР-де Баш управленисыны

Ол объектде ишленге бла инструктажа бардырылгьандыла, энчи эс неге бөлүюрге керекли ангьлатылгьанды. От тьшюнуо ечюптюуде хайырланылган техниканы хазырлыгы тинтилгенди. Кьырал инспекторла герьледе басырында да болгьандыла, андан тышында да ведомстволары комиссияланы ишлерине тири кьатышдыла. – Жалаанда жууаплы кезден кьарауа бла боллукьду сабий ачымай солуу кезиюно етдюрюге, – деп чертгенди МЧС-ни КьМР-де Баш управленисыны таматасыны надзор ишни бардыруу жаны бла орунбасары Муса Тохов. **ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.**

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЬАБАРТЫ-МАЛКЬАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор КЬОНАКЬЛАНЫ Хасан РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Назабат (баш редактору орунбасары), ТОКЬЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.	ТЕЛЕФОНЫ: Редактору приемный – 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь – 40-03-24. Секретарият – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52. РЕДАКЦИНЫ БЕДОМЛЕРИ: Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68. Экономика – 42-66-73. Культура – 42-66-76. Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байламлыкьла жорюттоу эм жазылыу – 42-37-94. Энчи корреспондент – 42-68-72. Операторла – 42-66-85, 40-28-97.	Редакция авторла бла кьыгьат жорютмейди. Кьол жазмалагьа рецензия этилмейди эм ала артка кьайтарылмадыла. Газетде басмаланган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллукьдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишлиликке материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла. Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кепно алмайды. Газет Связны, информация технологияланы эмда асламлы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзору) Кьабарты-Малкьарда управленисында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди. Регистрация номер – ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893	Газетни басмагьа «КьМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди. Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмалангьанды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КьМР-ни почта связны федерал Управленисы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21 Газетлени розничнагьа сатыу ючюн КьМР-ни «Роспечать» акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34 Газет ийикьында юч кере чыгьады – гезюрге, орта, шабат кюнледе.	Номерге графикте кере 19.00 сагьатда кьол салынады. 20.00 сагьатда кьол салынганды ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЬАРГЬАНЛА: Байсыланы Марзият – дежурный редактор; Кучукуланы Сафия; Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарыны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1-чи бет); Гезьяланы Валя (2-чи бет); Бийчеккуланы Жаннета (3-чю бет); Ахмагьаланы Люза (4-чю бет) – корректорла. Тиражы 1639 экз. Заказ № 1304 Багьасы 10 сомду.	РЕДАКЦИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин агьлы проспект, 5 электрон почта: elbor_50@mail.ru
---	---	--	---	--	--